

Ort ▾ Avdelning ▾ Mer ▾

Kultur

EvaMarie Lindahl: Absurt att konstnärer offrar andra varelsers kroppar i sin konst

25 juni 2023 08:00

Konsten är full av djur, det är bara det att ingen ser dem. Förslövsbon EvaMarie Lindahl är undantaget och hon har doktorerat i ämnet.

Text: Linda Fagerström ↗

En del av Damien Hirsts omdebatterade konstverk "Mother and child (Divided)", 1993 , där en ko och kalv placerats i formalin.

Bild: Berit Roald/Scanpix/TT

Linda Fagerström är kritiker på kultursidan.

EvaMarie Lindahl är konstnären som vägrar offra djur för att skapa konst. Hon tar avstånd från kollegor som Nathalia Edenmont, vars foton av

halshuggna möss och kaniner 2003 orsakade etisk debatt och brittiska Damien Hirst, som sedan 2009 provocerat oss med sina kluvna kalvar. Uppvuxen i Viken och numera Förslövsbo, doktorerade hon ifjol med "Resistance within the museum fauna" – och gav samtidigt sitt vetenskapliga debattinlägg i diskussionen om konsten och dess historia.

Vad handlar boken om?

– Att ställa frågor till konsthistorien ur djurens perspektiv.

Vilket material har du undersökt?

–Allt som finns inom väggarna på ett konstmuseum: målningar, skulpturer och grafik men också inredning och möblering.

Inredning och möbler?

– Ja, eftersom bänkar och fåtöljer i museisalar ofta är skinnklädda, gärna med kalvskinn. När du slår dig ned för att i lugn och ro iaktta en målning, sitter du på en djurhud.

Vilka frågor har du ställt till materialet?

– Vad kan konsthistoriska bilder av djur berätta om hierarkier, makt, beroende och kärlek? Hur fungerar djur som förutsättning för människors möten med konsthistorien?

Leonardo da Vincis "Mona Lisa" är ett exempel på hur djurs kroppar bokstavligt talat är en del av konsthistoriens mest kända målningar, säger EvaMarie Lindahl.

Bild: Michel Euler/AP

Hur gick du tillväga?

– Jag studerade hur djur, på ett högst materiellt vis, är närvarande i konsten. Jag tänker bland annat på lim, som målare under flera sekler använt som bindemedel. Limmet koktes på skelett av hästar och kaniner, vars kroppar alltså rent bokstavligt är en del av konsthistoriens mest kända målningar, som exempelvis "Mona Lisa". Målarnas färger bestod av pigment från naturen, men också från djur. Medelhavet blev i princip utfiskat på purpurnäckor, som användes till rött pigment. Industritillverkade färger på tub kom först i slutet av 1800-talet.

– Sen undersökte jag förstås också hur djur skildrats i målningar och skulpturer. Veldig ofta är de symboler för mänskliga tillstånd, som att lejon representerar den makt och styrka en kung har. På samma sätt står hundar för trofasthet. En papegoja i bur intill en flicka blir en symbolisk framställning av den unga kvinnans bristande frihet, och så vidare.

– Att offra andra varelsers kroppar för att skildra vår tillvaro och historia, det är ju absurt, säger konstnären EvaMarie Lindahl.

Bild: Privat

Gjorde du någon oväntad upptäckt?

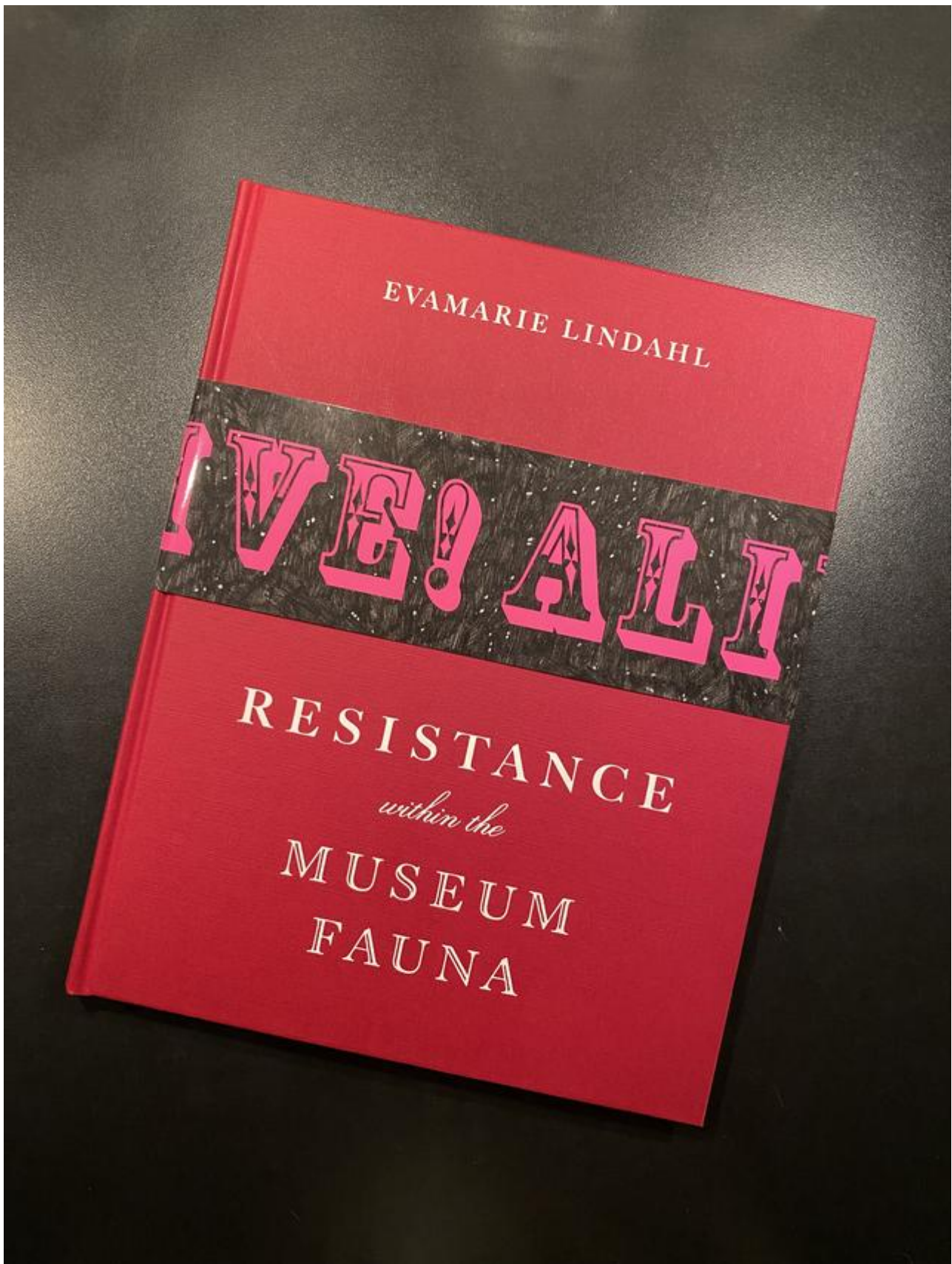
– Jag insåg att många djur faktiskt lever i museernas konstverk; silverfiskar och andra insekter som kryper längs målardukar, trälistor och under skulpturer.

Vad kallar du det här sättet att arbeta?

– På engelska beskriver jag det som ”Counter art history and non-human narratives”, det vill säga att studera och skriva alternativa konsthistorier ur andra arters perspektiv. Jag blev också tvungen att uppfinna ett nytt begrepp för mitt material: konstmuseifauna. Det inbegriper alla sätt som djur närvarar på i ett konstmuseum.

Hur skiljer sig ditt arbetssätt från vanlig konsthistorisk metod?

– Jag riktar blicken mot djuren men vägrar tolka dem symboliskt, vilket är en självklarhet i traditionell bildtolkning. Istället försöker jag tänka: här är en fågel, en fisk eller get. Hur är den skildrad? Med vilka individuella drag?

Boken "Resistance within the museum fauna" (Aska förlag) utkom i våras.

Kan du nämna ett konkret exempel?

– Gärna. Ta exempelvis Gustaf Cederströms historiemålning "Karl XII:s likfärd" från sent 1800-tal: en lång rad blåklädda soldater, karoliner, som 1718 marscherar hem mot Sverige genom ett norskt, snötäckt landskap.

Längst fram bär de Karl XII:s lik på en bår. Bara 36 år gammal hade han dödats av ett skott i huvudet, som passerade bägge tinningarna – och den svenska stormaktstiden fick ett abrupt slut.

– Cederström arbetade med identifikationsfigurer. Mannen till vänster, som iakttar liktåget, erbjuder oss igenkänning. Vi bevittnar ju händelsen liksom han, barnet och hunden intill. Vårt betraktande bekräftas av dem. Därför är de viktiga. Mannen bär en skjuten tjäder på ryggen. Fågelns kropp lämnar röda droppar i den vita snön; en dramatisk påminnelse om blodet kungen gjutit för fosterlandet. Två sorters död möts; den vardagligt nödvändiga och den unikt världsavgörande.

Längst till vänster syns tjädern och hunden i Gustaf Cederströms målning "Karl XII:s likfärd" från 1884.

Bild: Scanpix/TT

Jag antar att tjädern är ditt intresse här?

– Javisst. Konstnären använde en död fågel som modell – säkert inget han tänkte på då, men som vi kan reflektera över nu. Vi kan fråga oss hur många djur som dödats i konstens namn, för att bli modeller och motiv. Vilka konsekvenser får det för djur när de reduceras till konstnärligt

arbetsmaterial? Den här tjädern kan ses som representant för massvis av andra tjädrar, ja kanske en stor kör av fåglar som offrats på konstens altare.

Vilka är dina slutsatser?

– Att historien blir annorlunda när icke-berättade erfarenheter får röst. Jag ser konsthistorien som ett pussel av massa bitar, som passar ihop också på andra vis än de vanliga. Jag presenterar ett annorlunda pussel, helt enkelt.

Vad hoppas du åstadkomma med boken?

– Att påverka mina konstnärskollegor att sluta använda djur som material. Att offra andra varelsers kroppar för att skildra vår tillvaro och historia, det är ju absurt. Istället behöver vi låta djuren berätta sina egna historier. Jag tilltalas av en syn som inte är antropocentrisk, det vill säga, som inte enbart har fokus på människan.